

Literature:

1. Competences [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unideusto.org/tuningeu/competences.html> – Дата доступу: 08.11.2016.
2. Learning and Teaching Academic Standards Project BACHELOR OF LAWS. Learning and Teaching Academic Standards Statement December 2010 Professor Sally Kift Winthrop Professor Mark Israel Rachael Field altc_standards. LAW_110211_rv2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cald.asn.au/assets/lists/ALSSC%20Resources/KiftetalLTASStandardsStatement2010.pdf> – Дата доступу: 11.11.2016.

Ю. І. Усманов¹

ПРАВО НА ЖИТТЯ ЯК ІМПЕРАТИВНА НОРМА В УНІВЕРСАЛЬНИХ МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТАХ

Сьогодні важливість реалізації і захисту права на життя людини є очевидною, адже без такого фундаментального права всі інші права людини перестають мати будь-яке значення. Тому у зв'язку з сучасними подіями на Сході України, виникає потреба для більш детального вивчення питання регламентації і захисту права на життя як імперативної норми в міжнародних документах задля недопущення порушень їх положень.

Варто зазначити, що значна увага до прав людини міжнародним суспільством була приділена лише після II Світової війни, адже колосальні втрати живої сили під час цього лиха стали поштовхом для закріплення в міжнародних договорах права на життя в якості імперативної норми, а також подальшого його вивчення, яке продовжує відбуватися і в наш час також.

Прийнято вважати, що першим універсальним міжнародним актом, який приділив увагу основним правам людини, є Статут Організації Об'єднаних Націй, який був прийнятий у 1945 році [1, с. 173–180]. В цьому документі вперше на міжнародному рівні згадується термін «права людини» без його детального тлумачення, але саме в цьому нормативному акті вперше також закріплюється принцип заборони дискримінації людини, оскільки остання володіє такими правами незалежно від раси, статі, мови і релігії.

Іншим міжнародним документом, який закріплює право на життя, є Біль про права людини, який складається із Загальної декларації прав людини,

¹ Аспірант кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, двох Факультативних протоколів до нього, а також Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права.

Базовим документом серед вищезазначеного переліку є, звісно, Загальна декларація прав людини, яка була прийнята 10 грудня 1948 року Генеральною Асамблеєю ООН резолюцією 217 (III) [2, с. 6]. Як справедливо відмічають багато вчених, Декларація сьогодні розглядається як універсальний каталог прав і свобод людини, який підкреслив рівність всіх у правах і свободах [3, с. 6, 7].

Стаття 3 Декларації проголошує, що кожна людина має право на життя [4]. Таким чином даний документ вперше в історії на міжнародному рівні закріпив і чітко виділив дане право в окрему статтю, тим самим підкресливши особливе його значення.

Деякі вчені, зокрема М. В. Буроменський, В. О. Карташкін зазначають, що Декларація була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН у формі резолюції, яка має рекомендаційний характер, а тому норми, які містяться в цьому акті, мають більш декларативний характер, а не імперативний. Однак далі зазначають, що такі норми по факту стали звичаєво-правовими, а тому мають характер міжнародно-правового зобов'язання для всіх держав [5, с. 16]. Не можна не відмітити також той факт, що не менше 90 національних конституцій, прийнятих після 1948 року, мають перелік фундаментальних прав, які або ретранслюють положення Декларації, або ж включені під її впливом» [6].

На відміну від Загальної декларації прав людини, в ст. 6 Пакту закріплюється не просто норма, що «кожен має право на життя», а вперше в історії закріплює імперативне правило, що таке право є невід'ємним для кожної людини, його ніхто не може бути позбавлений.

Варто також зазначити, що на практиці недоліки багатьох міжнародних актів часто усуваються правотлумаченням з боку таких органів ООН, як: Економічна й соціальна ради ООН (ЕКОСОП), Рада ООН з прав людини і Комітет ООН з прав людини тощо.

Важливо підкреслити, що на цьому етапі розвитку міжнародного права, тобто до 1989 року, не зважаючи на закріплене право людини на життя в міжнародних актах, його тлумаченні та захисті з боку міжнародних організацій, таке право не мало абсолютного характеру, адже смертна кара досі не була заборонена в жодному універсальному міжнародному документі.

Саме для того, щоб виправити таку ситуацію, у 1989 році був прийнятий Другий Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські й політичні права, головним покликанням якого було повне скасування

смертної кари, оскільки саме такий захід з боку міжнародної спільноти дав би змогу говорити про прогрес у розвитку міжнародного права, реальне та ефективне забезпечення людини правом на життя.

По своїй суті Другий Факультативний протокол є унікальним документом, адже вперше в історії людства на міждержавному рівні була закріплена заборона застосування всіма державами смертної кари в якості виду покарання, що свідчить про гуманізацію та суттєвий прогрес в розвитку всього міжнародного права.

Крім загального універсального рівня міжнародного захисту права на життя людини, регламентація і захист такого права здійснюється і на регіональному рівні, а саме у Європі, Америці та Африці.

Підсумовуючи вищесказане, можна зазначити, що згідно з універсальними міжнародними нормативними актами право на життя на сьогодні є імперативним і невід’ємним правом кожної людини. На сьогоднішній день це право продовжує розвиватись і вдосконалювати механізми захисту як на міжнародному, так і регіональному рівні, адже до сих пір залишаються невирішеними такі його питання, як: його загальна відносність, неможливість розкрити повну суть права на життя в міжнародних актах, проблема евтаназії, статусу права на життя в період збройних конфліктів тощо.

Отже, право на життя є актуальним питанням для вивчення у XXI столітті, адже потребує нових і нових відповідей на багато проблем, від вирішення яких залежить весь подальший розвиток людства.

Література:

1. Міжнародне право в документах / За заг. ред. д.ю.н., проф. М. В. Буруменського. – Х.: Вид. НУВС, 2003. – С. 173–180.
2. Права людини і професійні стандарти для юристів: Документи міжнародних організацій. – Амстердам – Київ: Українсько – Американське бюро захисту прав людини, 1996. – С. 6.
3. Бахин С. В. Всеобщая декларация 1948 года: от каталога прав человека к унификации правового статуса личности // Правоведение. – 1998. – № 4. – С. 6, 7.
4. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_015
5. Международная защита прав человека. Документы и комментарии. Составитель и автор комментариев, д.ю.н., проф., М. В. Буруменский. – Харьков: ООО «Синтекс, ЛТД», 1998. – С. 16.
6. Yagawick W. Hong Kong and the International Politic of Human Rights. Human rights in Hong Kong. Hong Kong, 1992. – 160 p.